

67.

Σύνδεση των προτάσεων

Παρατακτική - Υποτακτική Αδύνδετο σχήμα

Α. Αδύνδετο

Συνδέονται όμοιες προτάσεις - κύριες ή δευτερεύουσες του ίδιου είδους - με κόμμα, χωρίς συνδέσμους.

Β. Παρατακτική σύνδεση

Συνδέονται όμοιες προτάσεις - κύριες ή δευτερεύουσες του ίδιου είδους - με παρατακτικούς συνδέσμους.

Γ. Υποτακτική σύνδεση

Συνδέονται ανόμοιες προτάσεις με υποτακτικούς συνδέσμους:

- μία κύρια με μία δευτερεύουσα (απλή υπόταση)
- δύο δευτερεύουσες διαφορετικού είδους (διαδοχική υπόταση).

ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Συμπλεκτικοί: και, κι, ούτε, ^{ή/ήτε} ουδέ, μηδέ

Διαζευκτικοί: ή, είτε
(ή διαχωρίζονται)

Αντιθετικοί: αλλά, όμως, ωστόσο, ^{να, * μολονότι} μοι-
ταύτα, (εντούτοις), ενώ, αν και)
παρόν, μόνο, μόνο που.

Συμπερασματικοί: λοιπόν, επομένως, άρα

Επεξηγηματικοί: δηλαδή

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Βοηθητικός: να

Ειδικοί: ότι, πως, που

* Αιτιολογικοί: γιατί, επειδή, αφού, μιας και, διότι *

Χρονικοί: όταν, μόλις, έως, αφού, πριν, ^{ωδότης}
όρα, ενώ, καθώς, από τότε, ^{ωδότης}
όταν, που (και που τον ώρα που θα έκανες);

Υποθετικοί: αν, εάν, άμα

όταν (σαν θα έκανες...)

Ενδοιαστικοί: μη(ν), μήπως

Τελικοί: για να, να

Εναντιωματικοί: αν και, μολονότι, ενώ, και αν,
και να που (και που τον παρακάλεσε)
να, θα έκανε)

Συμπερασματικοί: ώστε, που

(ωδότης)

ωδότης: σύμφωνα με τον Ν.

Τριεταρσίαις τ. Ιουλις
ετήρημα

π.χ. Τα χρόνια ωδότης περνούσαν

* + Αιτιολογικοί

τι (ποιητικό), ότι, πως, όαν που,
που, καθώς

- Δεν έφαγε τι δεν πεινούσε.

- Χαίρομαι τι πέτυχαν οι προεχθές μα.

- Τους είλε να φύγουν, όχι πως σε
τους αγαπούσε.

- Τρέξε να βοηθήσεις, όαν που'όαι μικρή

- Παραξενεύτηκε που ήταν φρόνιμοι

- Πονούσε το στομάχι του, καθώς έφαγε
πολύ

Παρατεκτονικοί σύνδεσμοι

Γίνεται:

α) Με τους συμπλεκτικούς συνδέσμους
και, κι, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ

- Επιδο-τική {
- Σ.Σ.: Ο σύνδεσμος και παίρνει διάφορες σημασίες:
 - Στην τελειότητα και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο πρωθυπουργός και ο πρόεδρος της βουλής (αχόμη και...)
 - Αντιθετική: π.χ. Κάνει τον νοικοκύρη κι όλα στο σπίτι του είναι άνω κάτω (αλλά όλα...)
 - Χρονική
π.χ. Η Νίκη πήρε το φάρμακό της και ξεκίνησε για τη δουλειά. (και ύστερα...)
 - Αιτιολογική
π.χ. Κάλεσε την αδελφή σου αύριο εδώ, και θέλω να της πω κάτι (επειδή θέλω...)
 - Αναφορική
π.χ. Είδα χονιός κι έχεις δύο γιους (ο οποίος έχει...)
Πλησίασαν στην πλατεία φοιτητές και φώναζαν συνθήματα (που φώναζαν...)
 - Αποτελεσματική
π.χ. Είναι απλός στρατός και κάνει ό,τι του πουν. (ώστε κάνει...)
 - Συχνά το και μπορεί να αντικαθιστά το να που εισάγει δευτερεύουσες προτάσεις π.χ. Αρχίσε και βρέχει.
να: βουλιακή

β) Με τους διαχωριστικούς/διαζευκτικούς συνδέσμους
ή, είτε
Οι συμπλεκτικοί σύνδεσμοι ούτε κ' μήτε χρησιμοποιού-

νται επίσης ως διαχωριστικοί, όταν εκφράζεται άρνηση.
π.χ. Ούτε ήρθε ούτε έστειλε μήνυμα.

γ) Με τους αντιθετικούς συνδέσμους
αλλά, μα, όμως, ωστόσο, μολονότι,
μολοσταυτα, παρα, μόνο, μόνο που
 (εντούτοις, ενώ, αν και)

Η αντιθετική σύνδεση ^{μηδενί} να είναι είτε απλή
π.χ. Δε θέλει τίποτε άλλο παρά την πνυχία του
 είτε επιδοτική

π.χ. Τον υποχρέωσε όχι μόνο να διαβάσει τα κείμενα
 που έπαιρνε αλλά και να απαντά στις επιστολές.

δ) Με τους συμπερασματικούς συνδέσμους
λοιπόν, επομένως, άρα
 (ώστε, οπότε)

π.χ. Όλα τα έκανε όπως μας υποχρέθηκε. Άρα είναι
 αξιόπιστος άνθρωπος.

ε) Επεξηγηματικός → δηλαδή

Σ.Σ.: Ορισμένοι από τους παρατακτικούς συνδέ-
 σμούς που αναφέρθηκαν χρησιμοποιούνται και
 ως υποτακτικοί π.χ. ενώ, ώστε, μολονότι

✓ Στην παρατακτική σύνδεση των συνδέσμων αυτών
προηγείται τελεία ή άνω τελεία
π.χ. Με ρωτούσε συνεχώς διάφορα πράγματα· ενώ
 δεν ήξερα να του απαντήσω

Υποτακτικοί σύνδεσμοι

Γίνεται :

α) Με τους ειδικούς συνδέσμους
ὅτι , πως , που

β) Με τον βουλητικό σύνδεσμο
να

γ) Με τους ενδοιαστικούς (ή διδακτικούς) συνδέσμους
μη(ν) , μήπως

Σ.Σ. Αυτές οι 3 κατηγορίες εμπίπτουν δευτερεύουσες ονομαστικές προτάσεις
(+ → πλάγιες ερωτηματικές, ονομαστικές αναφορικές)
αλλά όχι εμπίπτουν με συνδέσμους

δ) Με τους αιτιολογικούς συνδέσμους
γιατί , επειδή , διότι , αφού , για(ς) και
[τι (ποπτικό) , ὅτι , πως , δαν που , που , καθώς]

π.χ. για τους συνδέσμους της []

- Δεν έφαγε τι δεν πεινούσε.
- Χαίρομαι ὅτι πέτυχαν οι προσπάθειές μας.
- Τους είπε να φύγουν, ὅχι πως δεν τους αγαπούσε.
- Τρέφε να τους βοηθήσεις, δαν που είσαι πιο μικρός.
- Παραγενεύτηκε που τους βρήκε να κάθονται ψρόνηρα.
- Πονούσε το στομάχι του, καθώς έφαγε δύο μερίδες.

ε) Με τους χρονικούς συνδέσμους
όταν, όαν (=όταν), καθώς, αφού, αφότου,
πριν (πριν να), μόλις, προτού, όποτε, ώπου,
ωδότη.

Σ.Σ.: Οι χρονικές προτάσεις εισάγονται και με λέξεις
ή εκφράσεις αντίστοιχους με χρονικούς συνδέσμους
(όσο, όσα, εκεί που, έως ότου, κάθε που κ.τ.λ.)

Σ.Σ.: Οι χρονικές προτάσεις εκφράζουν κάτι που έγινε
πριν από (προτερόχρονο), μετά από (υστερόχρονο)
ή συγχρόνως με (σύγχρονο) αυτό που εκφράζει η
κύρια πρόταση.

στ) Με τους υποθετικούς συνδέσμους
αν, εάν, αμα

Σ.Σ.: Οι υποθετικές προτάσεις εισάγονται και με ανά-
λογες εκφράσεις (εφόσον, έτσι και, στην περίπτω-
ση που)

ζ) Με τους τελικούς συνδέσμους
για να, να

η) Με τους εναντιωματικούς/παραχωρητικούς συνδέ-
αν και, ενώ, μολονότι, και αν, και να

Σ.Σ.: Οι εναντιωματικές προτάσεις εισάγονται και με
λέξεις ή εκφράσεις αντίστοιχες με τους παραπάνω
συνδέσμους (ακόμα και, παρ'όλο που, ακόμη κι
αν, και αν, έστω κι αν κ.τ.λ.)

9) Με τους συμπερασματικούς / συνδέσμους αποτελεσματικούς

ΩΣΤΕ , ΠΟΥ

Σ.Σ.: Με τους αιτιολογικούς, χρονικούς, υποθετικούς, τελικούς, εναντιωματικούς, συμπερασματικούς εισάχονται επιρρηματικές προτάσεις.

Παρατηρήσεις (Άλλες επιρρηματικές αναφορές αλλά όχι με συνδέσμους)

• Σύνδεσμος να

- i) Απαγορεύεται να καπνίζετε στις αίθουσες.
→ Εισάγει βουλητική πρόταση
- ii) Αδυνατούμε να εξηγήσουμε τη συμπεριφορά του.
→ Εισάγει βουλητική πρόταση
- iii) Τρέχει να προλάβει το τρένο.
→ Εισάγει τελική πρόταση
- iv) Να σας ενοχλήσω;
→ Εισάγει κύρια ερωτηματική πρόταση
- v) Να έρθετε αμέσως εδώ.
→ Πρόταση επιθυμίας
- vi) Συνέχεια του έδινε την ίδια συμβουλή, να προέχει τους υποκριτές.
→ Λειτουργεί ως επεξηγητική στο ουσιαστικό «συμβουλή»
- vii) Έχεις να κάνεις ακόμα πιο πολλά για την εκπαίδευση.
→ Η πρόταση που εισάγεται με το «να» δίνει στο ρήμα της κύριας πρότασης (έχεις) τη σημασία του «οφείλω», «μπαρώ».

• Για το σύνδεσμο και

→ Δες στους συνθετικούς συνδέσμους

Αδύνδετο σχήμα - Δεισιπαιγία

+
Δες
και
// σχήματα
λόγου //
→ δεξ

- Προδίδει πυκνότητα στο λόγο.
- Δημιουργείται μια ιδιαίτερη ένταση στο λόγο.
- Έμφαση
- Ο λόγος αποκτά κίνηση, ζωντάνια, παραστατικότητα, αμερότητα, κοψτό και χορχό/χρήχορο ρυθμό.
- Επιτυγχάνεται η δραματοποίηση.
- Προκαλείται συναισθηματική φόρτιση.

Παραστακτική σύνδεση (παρατακτικός λόγος)

- Λιτός - απλός λόγος.
- Κοψτός, χορχός λόγος.
- Προδίδει (η παρατακτική σύνδεση) οικειότητα, αμερότητα, ζωντάνια.
- Έχει ως αποτέλεσμα τις απλές μορφές λόγου και διευκολύνει τη διαδικασία της κατανόησης και της πρόσληψης.
- Ωστόσο, συχνά δυσχεραίνει το δέκτη να συλλάβει σε βάθος ένα μήνυμα.

Υποτακτική σύνδεση (υποτακτικός λόγος)

- Πυκνός λόγος.
- Προδίδει πειστικότητα στη διατύπωση απόψεων.
- (Κυρίως η διαδοχική υπόταξη) έχει ως αποτέλεσμα τις σύνθετες μορφές λόγου, τη δημιουργία σύνθετης συλλογιστικής πορείας και κατά συνέπεια ύψος σύνθετο και πολύπλοκο.

SOS

- Αποτελεί δείγμα υψηλού πνευματικού επιπέδου και γλωσσικής ικανότητας
- Ωστόσο, μερικές φορές δυσκολεύει με το δυνατόν-το ύψος τη διαδικασία της κατανόησης και της πρόδληψης.
- Ενδέχεται, κάποιες φορές, να υποδηλώνει και μια τάση επιδειξιμανίας εκ μέρους του πομπού.

Επιλογές στις συνδέσεις των προτάσεων

Ο τρόπος με τον οποίο επιλέγει ο κάθε συγγραφέας/ομιλητής να συνδέει τις προτάσεις φανεώνει το είδος της σχέσης τους (χρονική, αιτιατική, αιτίας-αποτελέσματος, προϋπόθεσης κ.ά.).

Εάν αποφεύχεται η χρήση συνδετικών λέξεων ανάμεσα στις προτάσεις, αυτό μπορεί να σημαίνει ότι:

1. Ο πομπός προτιμά να αφήσει τον δέκτη (αναγνώστη/ακροατή) να δώσει τη δική του ερμηνεία.
2. Ο πομπός επιλέγει το αβύρθετο σχήμα, για να δώσει χορχό και ζωηρό ρυθμό στον λόγο του.
3. Η σχέση είναι φανερή και δεν χρειάζεται να την δηλώσει ο πομπός με κάποια λέξη.

Σ.Σ. : Στην ποίηση ή στη διαφήμισή αποφεύχεται

Μετατροπή παρατακτικής σε υποτακτική σύνδεση.

π.χ. Μιλά τόσο σιγά, δεν ακούγεται καθόλου.

→ Μιλά τόσο σιγά ώστε δεν ακούγεται καθόλου.

+ Ασκήσεις

Στα παρακάτω αποσπάσματα να προσδιορίσετε τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεων (ασύνδετο, παρατακτική, υποτακτική σύνδεση).

1. Σε μένα μιλάς ή μονολογείς.
2. Θα έρθω αύριο, για να πάρω τα χρήματα.
3. Όχι μόνο δεν καλυτέρεψε, αλλά χειροτέρεψε τον άνθρωπο η πρόοδος της επιστήμης και της τεχνικής.
4. Έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα· επομένως, δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας.
5. Το επιχείρημα δεν έχει αποδεικτική αξία, άμα το αναλύσει κανείς περισσότερο.
6. Να ζητήσουμε τη γνώμη του λαού, δηλαδή να γίνει δημοψήφισμα.
7. Επισκεπτόμαστε ένα μουσείο και φεύγουμε από εκεί ασυγκίνητοι.
8. Φοβάμαι μήπως έχουμε χαθεί.
9. Τα πανεπιστήμια προάγουν την παιδεία και συμβάλλουν στην επιστημονική και κοινωνική πρόοδο.
10. Ανησυχεί, διαλογίζεται, προβληματίζεται.
11. Μια που είστε υπεύθυνος υπουργός, υποδείξτε μου τον τρόπο καταγγελίας.
12. Η ειλικρίνεια, η συνέπεια, η δικαιοσύνη, η αλληλεγγύη καθημερινά κατατεμαχίζονται, προσβάλλονται, απωθούνται από τη ζωή.
13. Αν και είχε μελετήσει, δεν τα κατάφερε στο διαγώνισμα.
14. Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο σημερινός κόσμος είναι το πρόβλημα του παρελθόντος.
15. Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης είναι απαραίτητη, ώστε να εκπληρώσει την παιδευτική αποστολή της.
16. Οι πιο πολλοί την κατηγορούν ότι έχασε το φιλότιμο.
17. Όταν κουράζεται, καταφεύγει στη μαγεία της μουσικής.
18. Σηκώνεται και διατυπώνει με θάρρος προς κάθε κατεύθυνση τις απορίες και τις δικές του γνώμες.
19. Η πνευματική ζωή δεν είναι πια το φρούριο εκείνο όπου πολλοί κατέφευγαν, για να σώσουν τον εαυτό τους και τους άλλους.
20. Όχι μόνον αγνοεί τους συμβιβασμούς αλλά και αδιαφορεί για τις καλόπιστες και ευγενικές παραχωρήσεις.

Τρόπος σύνδεσης προτάσεων

1.	2.
3.	4.
5.	6.
7.	8.
9.	10.
11.	12.
13.	14.
15.	16.
17.	18.
19.	20.

τα παρακάτω αποσπάσματα να εντοπίσετε το είδος των συνδέσμων και να προσδιορίσετε τον τρόπο σύνδεσης μεταξύ των προτάσεων (ασύνδετο, παρατακτική, υποτακτική σύνδεση).

1. Η μεγάλη αντοχή του πνευματικού δημιουργού γεννιέται και συντηρείται, κατά κύριο λόγο, από την ψυχή του.
2. Αφορά εσένα, αφορά εμένα, αφορά τους πλαϊνούς μας, αυτούς που συναντάμε κάθε μέρα.
3. Κρατεί πάντα γυμνό και πάντα όρθιο το τρομερό της σπαθί, γιατί, αν το σπαθί χαμηλώσει, αν δισταγμός ή στολμία την κυριέψουν, η Ελευθερία θα 'χει χαθεί.
4. Κάθε μέρα που περνάει, η φωνή του παρελθόντος εξασθενεί, απομακρύνεται για τους περισσότερους από εμάς.
5. Ο άνθρωπος είναι το κέντρο του κύκλου της ζωής, αλλά όμως δεν είναι ο ίδιος ο κύκλος της ζωής.
6. Η ευτυχία είχε γλιστρήσει μέσ' από τα χέρια τους, η ζωή με τις χαρές της είχε φύγει ανεπιστρεπті.
7. Η Ελευθερία είναι ανθρώπινη, γιατί απευθύνεται, παραδίνεται στους ανθρώπους, γιατί οι άνθρωποι πεθαίνοντας την ανασταίνουν.
8. Οι άνθρωποι έχουν απαλλαγεί από κάθε παιδεία και δεν ερωτεύονται ούτε κατ' ιδέαν.
9. Πολλά ερωτήματα μπορούν να τεθούν, αφού πολλά προβλήματα μαστίζουν το δημόσιο σχολείο εδώ και χρόνια.
10. Τίποτε δεν θα αποδώσει, αν δεν εστιαστεί το ενδιαφέρον στο έμφυχο δυναμικό και αν δεν ξεκινήσουν οι όποιες αλλαγές και βελτιώσεις από το Δημοτικό και το Γυμνάσιο, για να αποδώσουν στο Λύκειο και το Πανεπιστήμιο.
11. Ο διανοούμενος αποσπάται από τα πράγματα όχι για να μείνει έξω από την πρακτική ζωή αλλά για να αναμετρηθεί μαζί της.
12. Γιατί ο διανοούμενος είναι ένας άνθρωπος που δεν δέχεται τα πράγματα όπως του προσφέρονται.
13. Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί και τρόφιμα υπόσχονται ότι θα επιλύσουν το πρόβλημα του υποσιτισμού, όμως ταυτόχρονα δημιουργούν τεράστια βιοηθικά προβλήματα.
14. Αποτελεί προσωπική εκτίμηση ότι είναι προτιμότερη η ανεύρεση τρόπων βελτίωσης της ποιότητας της καθημερινής ζωής.
15. Θα έπρεπε να θέλουμε μια κοινωνία στην οποία οι οικονομικές αξίες θα έχουν παύσει να κατέχουν κεντρική θέση.
16. Θα έπρεπε, ακόμα, από εδώ και εμπρός οι άνθρωποι να δεχτούν ένα αξιοπρεπές αλλά λιτό βιοτικό επίπεδο και να παραιτηθούν από την ιδέα ότι ο κεντρικός στόχος της ζωής τους είναι να αυξάνεται η κατανάλωσή τους κατά 2 με 3% τον χρόνο.
17. Ένας ξένος συγγραφέας έχει κάνει την παρατήρηση ότι ο δάσκαλος δεν επιτελεί σωστά τον ρόλο του, αν δεν πλουτίζει ούτε ανακαινίζει τα επιστημονικά του εφόδια και τις επαγγελματικές του δεξιότητες.
18. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα, όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά και όταν την έχει κερδίσει.

19. Η πνευματική ζωή δεν είναι πια το φρούριο εκείνο όπου πολλοί κατέφευγαν, για να σώσουν όχι μόνο τον εαυτό τους μα και τους άλλους.

20. Αλλά βαθύτερα, αυτή η πολιτεία για μας δεν έχει φωνή, δεν έχει φυσιογνωμία, δεν μας φέρνει κανένα μήνυμα.

	Προτάσεις	Σύνδεσμοι	Είδος σύνδεσης
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			

Παράρτημα: ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι αναφορικές προτάσεις διακρίνονται

1. Με βάση τον συντακτικό τους ρόλο :

A. Ονοματικές

Με αναφορικές αντωνυμίες:
ο οποίος, οποίος, οποιοσδήποτε,
ό,τι, οτιδήποτε,
που (όταν αναφέρεται σε ονόματα),
όσος κ.λπ.

Εισάγονται

Συντακτικός
ρόλος

Προσδιορίζουν

Παράδειγμα

Χρησιμοποιούνται ως ονόματα:
υποκείμενο, αντικείμενο,
κατηγορούμενο κ.λπ.

Όνομα
ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία
κ.λπ.

B. Επιρρηματικές

Με αναφορικά επιρρήματα
ή άλλους αναφορικούς
επιρρηματικούς προσδιορισμούς:
όπου, οπουδήποτε, τότε που, όποτε,
οποτεδήποτε, όπως, καθώς, σαν,
όσο, όσοδήποτε

Χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί
προσδιορισμοί:
τόπου, τρόπου, χρόνου, ποσού κ.λπ.

Επιρρηματικό προσδιορισμό
επιρρημα κ.λπ.

Τακτοποίησε
τα πράγματα
που θέλεις.

Τακτοποίησε
τα πράγματα
όπως εσύ θέλεις.

2. Με βάση εάν αποτελούν αναγκαίο ή μη συμπλήρωμα του λόγου

Α. Προσδιοριστικές

Β. Προσθετικές / Παραθετικές

Νόημα

Αποτελούν αναγκαίο προσδιορισμό της προηγούμενης πρότασης, χωρίς τον οποίο το νόημα δεν είναι ακριβές.

Δεν αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα της προηγούμενης πρότασης, αλλά έναν επιπρόσθετο -μη αναγκαίο για το νόημα- προσδιορισμό.

Στίξη

Ακολουθούν τον προσδιοριζόμενο όρο χωρίς κόμμα.

Χωρίζονται από τον προσδιοριζόμενο όρο με κόμμα ή σπανιότερα με παύλες, παρενθέσεις κ.λπ.

Επιτονισμός

Διαβάζονται μαζί με τον προσδιοριζόμενο όρο, χωρίς παύση και διαφορετικό τόνο φωνής.

Διαβάζονται χωριστά από τον προσδιοριζόμενο όρο, με σύντομη παύση και διαφορετικό τόνο φωνής.

Παράδειγμα

Το σχολείο που
πηγαίνω βρίσκεται
στην οδό Υψηλάντου.

Πηγαίνω στο
σχολείο μου, το οποίο
βρίσκεται στην
οδό Υψηλάντου.

1. Να διακρίνετε το είδος των αναφορικών προτάσεων (ονοματική ή επιρρηματική) και να επισημάνετε τον συντακτικό τους ρόλο (υποκείμενο, αντικείμενο, επιθετικός προσδιορισμός κ.λπ.).

1. Όποιος αγαπά δίνεται με την ψυχή του.
2. Θα τα καταφέρουμε πάλι, όπως και χθες.
3. Ο αρχηγός επιλέγει όποιον μαθητή θέλει.
4. Εύχομαι, παιδί μου, να γίνεις ό,τι ονειρεύεσαι.
5. Αυτό είναι το χωριό όπου πέρασα τα παιδικά μου χρόνια.
6. Όπως στρώσεις, θα πλαγιάσεις.
7. Ας έρθουν μαζί μου όσοι θέλουν.
8. Ο αρχηγός του κόμματος ζήτησε να προσφέρουν στον πολιτικό αγώνα όσοι μπορούν.
9. Όσο πιο ψηλά ανεβαίνεις στον λόφο, αντικρίζεις την πόλη πιο καθαρά.
10. Έτσι που τα κατάφερες, δύσκολα θα πετύχεις τον στόχο!
11. Επέστρεψε εκεί όπου μεγάλωσε.
12. Ζήτησε έτσι όπως θέλεις.
13. Διάλεξε ό,τι θέλεις.
14. Όποτε μπορέσεις, έλα να με βρεις.
15. Θα προσπαθήσω, όσο μπορώ.

ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ	ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ
1.		2.	
3.		4.	
5.		6.	
7.		8.	
9.		10.	
11.		12.	
13.		14.	
15.			

Β. Να διακρίνετε το είδος των αναφορικών προτάσεων (προσδιοριστική / προσθετική/παραθετική) και να συμπληρώσετε το κατάλληλο σημείο στίξης, όπου αυτό είναι απαραίτητο.

1. Η Ελλάδα είναι χώρα που διαθέτει πολλές φυσικές ομορφιές.
2. Τα ποιήματά του τα οποία χαρακτηρίζονται από μια βαθιά μελαγχολία αφήνουν τελικά ένα αίσθημα μοναξιάς και θλίψης.
3. Ο πολίτης που συμμετέχει στα κοινά διακρίνεται από αίσθημα δημοκρατικής ευθύνης.
4. Θα διατυπώσω εδώ μερικές σκέψεις για το θέμα αυτό τις οποίες θέτω στην κρίση των αναγνωστών.
5. Ο αθλητισμός είναι μια δραστηριότητα που καλλιεργεί το σώμα και το ήθος των νέων.
6. Οι περισσότεροι μαθητές κατανοούν όσα διαβάζουν και μπορούν να συνθέσουν κείμενα διαφορετικού είδους.
7. Όλα αυτά σημαίνουν όπως γίνεται αντιληπτό ότι υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε.
8. Ό,τι προκαλεί γέλιο φέρνει εύθυμη διάθεση.
9. Συγκριτικά με το παρελθόν ο χρόνος που αφιερώνουν οι σημερινοί γονείς στα παιδιά τους δεν έχει μειωθεί.
10. Το θέμα δεν απασχολεί μόνο τους κωμικούς οι οποίοι λόγω επαγγέλματος οφείλουν να γνωρίζουν τι προκαλεί γέλιο αλλά όλους τους ηθοποιούς.
11. Οι γονείς συζητούν με τους εφήβους για όλα σχεδόν τα θέματα που τους απασχολούν.
12. Οι αντιλήψεις αυτές υποχρεώνουν πολλές φορές τους ηλικιωμένους να συμπεριφέρονται γλωσσικά έτσι όπως «επιβάλλει και η ηλικία τους».
13. Στη μέση ακριβώς της ιστορίας παρεμβάλλεται η «Πάροδος» που είναι ένα συγκλονιστικό κεφάλαιο.
14. Όπως μας λένε οι ειδικοί «πρόκειται για μια ηλικία που χαρακτηρίζεται από εξιδανίκευση και έντονα συναισθήματα».
15. Είναι απόλυτα φυσικό, συνεπώς, αυτές οι αλλαγές να τους δημιουργούν αρνητικά συναισθήματα τα οποία πολύ συχνά οδηγούν στην αντιμετώπιση της εφηβικής ηλικίας με αρνητικές φαντασιώσεις.

ΕΙΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ (ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΗ – ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΗ/ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΗ)

1.	2.	3.
4.	5.	6.
7.	8.	9.
10.	11.	12.
13.	14.	15.

A. Να διακρίνετε το είδος των αναφορικών προτάσεων (ονομαστική ή επιρρηματική) και να επισημάνετε τον συντακτικό τους ρόλο (υποκείμενο, αντικείμενο, επιθετικός προσδιορισμός κ.λπ.).

1. Μάλλον όσοι και όσες έχουν ήδη έναν κύκλο γνωστών βρίσκονται μεταξύ τους στις πλατείες.
2. Θεωρούμε ότι όσο πιο σοβαροφανώς μιλάμε ή ενεργούμε, τόσο περισσότερο ευφυνείς είμαστε.
3. Σήμερα πρότυπα αποτελούν όσοι ασχολούνται με το θέαμα και την ψυχαγωγία.
4. Δημιουργούνται ομάδες συνομηλίκων, όπως συμβαίνει και στις τάξεις του σχολείου.
5. Εκεί κυρίως όπου οι λέξεις πρόκειται να εκφράσουν αφηρημένες έννοιες, η πλάνη (όχι σπάνια και η απάτη) είναι αρκετά συνηθισμένη.
6. Και φυσικά, απαιτείται μια πλατιά παιδεία, η οποία θα στηρίζεται κατά κύριο λόγο στη γλώσσα.
7. Ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη μας, π.χ. στη Λατινική Αμερική, όπου μεγάλος αριθμός γλωσσών συνωστίζονται σε περιορισμένο γεωγραφικό χώρο, αρκετές από αυτές τις γλώσσες διατρέχουν τον κίνδυνο να χαθούν.
8. Όλα τα παραπάνω δεν μπορούν να αντιστρέψουν εντελώς τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία τους ηλικιωμένους.
9. Αυτός είναι ο νέος που αγαπώ!
10. Επιπλέον, την ελληνομάθειά τους για διορισμό στο δημόσιο χρειάζεται να πιστοποιήσουν όσοι επιθυμούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια.

ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ	ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ
1.		2.	
3.		4.	
5.		6.	
7.		8.	
9.		10.	

B. Να διακρίνετε το είδος των αναφορικών προτάσεων (προσδιοριστική ή προσθετική/παραθετική) και να συμπληρώσετε το κατάλληλο σημείο στίξης, όπου χρειάζεται:

1. Επιβάλλεται να προστατεύσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία είναι η βάση κάθε δημοκρατικής πολιτείας.
2. Η γλώσσα είναι κώδικας επικοινωνίας που περιλαμβάνει την απόδοση συγκεκριμένων σημασιών με λέξεις ή εκφράσεις.

3. Κατά την πρώτη περίοδο κατάκτησης της γλώσσας από το άτομο στην οποία μπαίνουν οι βάσεις της κοινωνικοποίησής του υπάρχει σίγουρα η έννοια της υποταγής του στην κοινωνική απαίτηση.
4. Η γλωσσική επικοινωνία στηρίζεται σε ένα φαινόμενο που λειτουργεί με συγκεκριμένους κανόνες και αρχές οι οποίες καθιερώνονται από το κοινωνικό σύνολο.
5. Δεν θα έπρεπε να αποκλειστούν από τη γλωσσική διδασκαλία ορισμένες ιδιωματικές ή διαλεκτικές φράσεις των οποίων η χρήση έχει γενικευθεί.
6. Την ίδια στιγμή που το κείμενο παράγεται από τον πομπό, προσλαμβάνεται από τον δέκτη ο οποίος συχνά είναι παρών στον ίδιο χώρο.
7. Ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη μας, πχ. στη Λατινική Αμερική όπου μεγάλος αριθμός γλωσσών συνωστίζονται σε περιορισμένο γεωγραφικό χώρο αρκετές από αυτές τις γλώσσες διατρέχουν τον κίνδυνο να χαθούν.
8. Αντίθετα, στον γραπτό λόγο ο συγγραφέας απευθύνεται σε δέκτες απόντες οι οποίοι θα προσλάβουν το κείμενό του ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα.
9. Κατά την εφηβεία συντελούνται μεταβολές που επηρεάζουν τις απόψεις και τις ιδέες του νέου απέναντι σε αρχές και αξίες που επικρατούν στην κοινωνία.
10. Όσοι κατά καιρούς επιχείρησαν να ορίσουν το χιούμορ θεωρούν ότι είναι ένας «πνευματώδης αστεί-σμός».
11. Όσο διάστημα αυτός ο «πόλεμος» θα διενεργείται πολιτικά η νεολαία θα συμβάλλει στην αναγέννη-ση της κοινωνίας.
12. Όπως είναι γνωστό στο σχολείο οι μαθητές αποκτούν κυρίως την εμπειρία του ανταγωνισμού παρά της συνεργασίας.
13. Οι αναλφάβητοι θα έπρεπε όπως προέκυψε από τη λειτουργία των τμημάτων του αλφαριθμητισμού να βοηθηθούν ψυχολογικά, να τονωθούν κοινωνικά και να πείθονται να αισθάνονται αγράμματοι.
14. Η κατάργηση της διδασκαλίας των Ελληνικών στα σχολεία χωρών της Ευρώπης όπου διδασκόταν παλαιότερα αποθάρρυνε τους νέους να ακολουθήσουν ελληνικές σπουδές στα πανεπιστήμια.
15. Ο έφηβος αισθάνεται αποκλεισμένος, γιατί δεν μπορεί να «μεταφράσει» με λέξεις τα έντονα συναι-σθήματα και τις αλλαγές που αισθάνεται να συμβαίνουν καθημερινά στη ζωή του.

ΕΙΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ (ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΗ – ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΗ/ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΗ)

1.	2.	3.
4.	5.	6.
7.	8.	9.
10.	11.	12.
13.	14.	15.